

**TURVAKOTIIN HAKEUTUVIIN
NAISIIN KOHDISTUVA LÄHISUHDEVÄKIVALTA 2020-
LUVULLA TURVAKODIN HENKILÖKUNNAN KUVAAMANA**

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Sosionomikoulutus

Kevät 2022

Nina Hänninen

Koulutuksen nimi Sosionomikoulutus

Tekijä Nina Hänninen

Työn nimi Turvakotiin hakeutuviin naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta 2020-luvulla
turvakodin henkilökunnan kuvaamana

Ohjaaja Jana Vyborna-Turunen

Tiivistelmä

Vuosi 2022

Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä tietoa turvakotiin hakeutuviin naisiin kohdistuvasta lähisuhdeväkivallasta. Opinnäytetyössä perehdyttiin siihen, millaisissa muodoissa väkivaltaa esiintyi, minkälainen lähisuhde väkivallan taustalla on, miksi turvakotiin oli lopulta päätetty lähteä sekä avattiin turvakodin työntekijöiden näkemystä siitä, kuinka lähisuhdeväkivaltaa voitaisiin tulevaisuudessa ennaltaehkäistä. Opinnäytetyön tilaajana toimii Hämeenlinnan turvakoti.

Lähisuhdeväkivallasta on viime vuosina puhuttu enemmän ja ilmiötä on nostettu esiin. Koronapandemia joka alkoi 2020, on voinut vaikuttaa lähisuhdeväkivallan määrään tai sen muotoihin, jonka vuoksi aihe oli ajankohtainen. Opinnäytetyö lisää tietoa lähisuhdeväkivallasta väkivaltatyöntekijöiden näkemyksestä käsin ja avataan myös lähisuhdeväkivaltaa ilmiönä sekä käsitteenä. Tätä tietoa voidaan hyödyntää ammattilaisten parissa jotta heillä olisi tarpeeksi tietoa lähisuhdeväkivallasta sekä siitä miten se tänä päivänä esiintyy. Näin voidaan kartoittaa sekä ohjata asiakkaita avun piiriin ja irti väkivallasta.

Teoriaosuudessa avattiin väkivallan muotojen käsitteitä ja lähisuhdeväkivaltaa ilmiönä sekä turvakotitoimintaa. Lisäksi käsiteltiin myös turvakotiproessia. Tutkimuksessa on hyödynnetty kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Aineisto kerättiin turvakodin työntekijöiltä ympäri Suomen verkkokyselynä My Survio -verkkosivustolla luodun lomakkeen avulla, jonka kautta vastaajiksi saatiin 43 turvakodin työntekijää.

Tutkimuksen tulokset olivat yhtenäisiä aikaisempien lähisuhdeväkivaltaa koskevien tutkimusten kanssa, jotka korostavat henkisen ja fyysisen väkivallan yleisyyttä. Ei ole kuitenkaan vastaavia tutkimuksia, jotka keskittyvät erityisesti turvakodeista apua hakeviin lähisuhdeväkivallan uhreihin. Tällöin väkivalta on jo usein niin vakavalla pohjalla, että se uhkaa vakavasti uhrin terveyttä.

Avainsanat Lähisuhdeväkivalta, väkivaltatyö, turvakoti, kvalitatiivinen tutkimus, uhri, tekijä
Sivut 37 sivua ja liitteitä 2 sivua

Name of Degree Programme Bachelor of social services

Abstract

Author Nina Hänninen

Year 2022

Subject Domestic violence against women in shelters in the 2020s described by shelter employees

Supervisors Jana Vyborna-Turunen

The objective of this research thesis is, to increase knowledge considering domestic violence against women applying to shelters. The thesis examines what forms of violence occur, what kind of relationship is behind the violence, what was the final reason behind the decided of going to the shelter and opens up the view of shelter employees on how intimate violence could be prevented in the future. This thesis was conducted in cooperation with Hämeenlinna shelter.

Domestic violence has been talked about more in recent years and the phenomenon has been brought up more often. The covid 19 pandemic that started in 2020 could have affected on the amount of domestic violence or its forms, which is why I felt the topic was current and important, so that, for example, professionals would have enough information about domestic violence and how it occurs today. In this way, it is possible to observe and guide customers to get help and help them away from violence.

Theory section opens up the concepts of different forms of violence and domestic violence as a phenomenon and also how shelter operations work. The shelter process is also discussed. Qualitative and quantitative research methods have been used in the research. The data was collected from shelter workers all over Finland as an online survey using a form created on the My Survio website, through which respondents were obtained from 35 shelter workers.

The results of the study were consistent with the previous studies considering domestic violence, which underlines the prevalence of emotional and physical violence. However, there are no similar studies that focus specifically on domestic violence victims that are seeking help from shelters. In this case, the violence is often so serious that it truly threatens the victim's health.

Keywords Domestic violence, violence work, shelter, qualitative research, victim, perpetrator

Pages 37 pages and appendices 2 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Lähisuhdeväkivalta	3
2.1	Lähisuhdeväkivallan muodot	3
2.2	Väkivallan kierre.....	5
2.3	Uskomukset väkivallasta	7
2.4	Lähisuhdeväkivallan seuraukset.....	8
3	Turvakotityö.....	9
3.1	Turvakotitoiminta.....	9
3.2	Asiakkaan turvakotijakso sekä turvakotiprosessi	10
4	Aikaisemmat tutkimukset.....	11
5	Tutkimuksen toteuttaminen.....	13
5.1	Kvalitatiivinen tutkimus	14
5.2	Tutkimusmenetelmät.....	15
5.3	Analysointimenetelmät.....	17
6	Tutkimuksen tulokset	17
6.1	Yleisimmät väkivallan muodot turvakotiin hakeutuneilla naisilla	17
6.2	Väkivallan tekijä ja suhde uhriin	19
6.3	Väkivallan toistuvuus, kesto ja muutos.....	19
6.4	Uhrin vammat turvakodille saapuessa.....	21
6.4.1	Yleisimmät fyysiset vammat.....	21
6.4.2	Yleisimmät henkiset vammat	22
6.5	Käänteentekevä hetki lähteä turvakotiin.....	23
6.6	Väkivallan tunnistaminen uhreilla	24
6.7	Lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisy.....	25
7	Johtopäätökset	27
8	Mahdolliset jatkotutkimukset	28
	Lähteet.....	30

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake 2/1, 2/2 ja 2/3

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö käsittelee turvakotiin hakeutuneisiin naisiin kohdistuvaa lähisuhdeväkivaltaa 2020-luvulla turvakodin työntekijöiden kuvaamana.

Lähisuhdeväkivallasta on puhuttu enemmän 2020-luvulla mahdollisesti johtuen koronapandemiasta, jonka vuoksi ihmiset joutuivat välttämään muita kuin perheen sisäisiä kontakteja, tai koska väkivallan muotoja on ryhdytty tunnistamaan aikaisempaa paremmin. Nykyään on paremmin yleisessä tiedossa, ettei väkivalta ole aina vain fyysistä.

Lähisuhdeväkivalta on edelleen yleinen ilmiö Suomessa. Väkivallan muotoja tunnistetaan nykypäivänä enemmän, mutta osa väkivallan muodoista saattaa jäädä huomaamatta tai tiedostamatta. Vuonna 2020 Suomen virallisen tilaston SVT:n Rikos- ja pakkokeinotilaston (2020) mukaan tilastoitiin yhteensä 10 800 lähisuhdeväkivaltatapausta. Tapauksissa oli yhteensä 8100 eri uhria, joista aikuisista uhreista 75 % oli naisia. (Tilastokeskus, 2021) Lisäksi naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta on maailmanlaajuinen ongelma, sillä arviolta joka kolmas yli 15-vuotias nainen Euroopassa on kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa. (European Institute for Gender Equality. n.d.)

Opinnäytetyössä perehdytään myös lähisuhdeväkivallan eri muotoihin ja avataan lähisuhdeväkivaltaan liittyviä käsitteitä. Tiedon lisääminen väkivallasta voi olla avuksi sen muotojen tunnistamisessa, avun hakemisessa sekä avun saamisessa. Väkivalta ei ole aina niin helposti tunnistettavissa ja usein lähisuhdeväkivaltaa alkaa esiintyä suhteessa hiljalleen eikä sen vaaranmerkkejä osata aina huomata.

Lähisuhdeväkivalta ei tule läheskään aina viranomaisten tietoon, vaan sitä voidaan edelleen pitää niin sanotusti perheen sisäisenä asiana. Muita rajoittavia tekijöitä avun hakemiseen ja väkivallasta kertomiseen ovat pelko ja häpeä. Häpeä on erityisesti henkisen väkivallan uhreilla vahva, sillä väkivalta on usein sisältänyt manipulointia, vähättelyä ja näin hiljalleen uhrin itsetuntoa on murennettu. Ei siis ole helppoa vapauttaa totuus häpeän sekä pelon kahleista, joissa on saattanut olla kiinni jo vuosia. (Taipale, 2021, s. 22–23)

Turvakotitoiminta saattaa olla monille vielä vierasta ja tahdonkin lisätä opinnäytetyöni avulla tietoa siitä, kuka voi hakeutua turvakotiin, miten ja millaista on turvakotitoiminta. Lisäksi tuodaan esille sitä, miten lähisuhdeväkivalta näyttäytyy turvakodin työntekijöille ja kuinka heidän mielestään voitaisiin sitä ennaltaehkäistä.

2 Lähisuhdeväkivalta

Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, jossa tekijä ja kohde ovat tai ovat olleet läheisessä suhteessa keskenään. Lähisuhdeväkivalta kohdistuu usein tekijän nykyiseen tai entiseen kumppaniin, mutta voi kohdistua myös lapseen, lähisukulaiseen tai muuhun läheiseen ihmiseen. (THL. 2022a) Erona muuhun väkivaltaan lähisuhdeväkivallasta puhutaan, kun väkivallan tekijä on uhrille läheinen ihminen, johon pitäisi pystyä luottamaan. (THL. 2019.)

Tässä opinnäytetyössä keskityn naisiin kohdistuvaan lähisuhdeväkivaltaan, jonka tekijänä on ollut nykyinen tai entinen kumppani tai lähisukulainen. Lähisuhdeväkivalta jää usein piiloon, sillä se voidaan yhä kokea perheen sisäiseksi asiaksi. Lisäksi lähisuhdeväkivallasta seuraa uhrille suurta häpeää ja pelkoa, jotka tekevät lähisuhdeväkivallasta kertomisesta vaikeaa. (THL. 2022a)

Usein eri väkivallan muodot esiintyvät yhdessä eikä fyysinen väkivalta ole usein ensimmäinen lähisuhdeväkivallan teko. Väkivalta voi alkaa hyvinkin huuomaamattomina tekoina, sanoina tai eleinä.

2.1 Lähisuhdeväkivallan muodot

Fyysinen väkivalta sisältää kaikki ruumiillisen kurituksen ja fyysisen voiman käytön tai sen käytöllä uhkailun. Esimerkkejä fyysisen väkivallan teoista ovat lyöminen, kuristaminen, potkiminen, töniminen, repiminen sekä aseiden tai teräaseiden käyttäminen tai sen käytöllä uhkailu. Fyysinen väkivalta alkaa usein lievältä tuntuvilla teoilla, kuten tönäisemisellä, tarttumisella tai kiinni pitämisellä ja voimistuu ajan myötä. Fyysinen väkivalta kattaa myös toisen henkilökohtaisten tavaroiden rikkomisen, lemmikkieläinten vahingoittamisen tai jatkuvan tahallisen säikyttelyn. Pelkät fyysiset jäljet eivät siis ole ainoa merkki fyysisestä väkivallasta. Usein fyysisen väkivallan taustalla on myös pitkään jatkunutta henkistä väkivaltaa. (Perttu ym., 2015, s. 9-11).

Henkinen väkivalta sisältää uhkailun, pelottelun, alistamisen, vallan käytön, toisen kontrolloimisen ja mitätöinnin, haukkumisen, voimakkaan mustasukkaisuuden sekä toisen itsetunnon murentamisen. Tekijä voi käyttää henkisen väkivallan välineenä myös uhkaamalla kotieläinten vahingoittamisella tai itsemurhalla. (Perttu ym., 2015, s. 9-11).

Seksuaalinen väkivalta sisältää seksuaalisiin tekoihin pakottamisen tai vaatimisen, koskettelun ilman lupaa, seksiobjektina pitämisen, seksuaalisen ahdistelun, pakottamaan seuraamaan sivusta seksuaalista toimintaa, seksillä kiristäminen ja uhkailu sekä raiskaus tai sen yritys. Kaikki toisen ihmisen seksuaalisen itsemääräämisoikeuden rajoittaminen on seksuaalista väkivaltaa. (Perttu ym., 2015, s. 9-11).

Taloudellinen väkivalta sisältää toisen itsenäisen rahankäytön estämisen, evää oikeuden osallistua taloudelliseen päätöksentekoon, pakottamisen luovuttamaan omat rahansa tekijälle, taloudelliseen riippuvuuteen pakottamisen, toisen rahojen tai omaisuuden luvattoman käytön sekä taloudellisella väkivallalla uhkailun tai sillä kiristämisen. (Perttu ym., 2015, s. 9-11).

Sosiaalinen väkivalta sisältää toisen eristämisen sosiaalisista kontakteista, toisen elinpiirin kontrolloimisen, työnteon tai opiskelun rajoittamisen ja estämisen, puhelimen sekä sosiaalisen median kontrolloimisen (Perttu ym., 2015, s. 9-11). Eristämisellä tarkoitetaan toisen liikkumisen rajoittamista kodin ulkopuolella sekä sen päättämistä ketä uhri voi tavata tai kenelle tämä voi puhua tällaisia tekoja oikeutetaan usein mustasukkaisuudella.

Uskonnollinen ja kulttuurinen väkivalta sisältää uskonnon tai kulttuurin varjolla käytetyn väkivallan ja sillä uhkaamisen, kuten kunniaväkivalta, joka on seurausta yhteisön tai yksilön normien tai sääntöjen rikkomisesta ja väkivallalla on tarkoitus palauttaa ja puhdistaa tahrattu kunnia (Poliisi, n.d.). Lisäksi uskontoon pakottaminen kuuluu uskonnolliseen väkivaltaan ja sukupuolielinten silpominen kulttuuriseen väkivaltaan. (Bildjuschkin ym., 2020, s. 10)

Vaino tarkoittaa yleisesti jatkuvaa tai toistuvaa toisen ihmisen lähestymistä, seuraamista tai tarkkailua, joka aiheuttaa sen kohteessa jatkuvaa pelkoa tai ahdistusta. Vainoaminen voi sisältää esimerkiksi toisen tarkkailemisen tämän elinympäristöönsä kuuluvilla paikoilla kuten

koulu, työpaikka ja koti, toistuvaa uhkailua tai pelottelua parisuhteen päättymisen jälkeen, tietojen kaappaamisen ja niiden väärinkäytön, perättömien tietojen levittämisen, omaisuuden tuhoamisen ja jatkuvat ei toivotut yhteydenotot. Vaino voi kohdistua myös vainotun läheisiin. (Naistenlinja. n.d.a). **Laiminlyönti** on henkilön tai henkilöryhmän jättämistä vaille tarvittavaa hoitoa, apua tai huolenpitoa, silloin kun hän on niistä riippuvainen. (Bildjuschkin ym., 2020, s. 10) **Kemiallinen väkivalta** on toisen ihmisen fyysisen tai psyykkisen hyvinvoinnin vahingoittaminen lääkkeillä, päihteillä, kemikaaleilla tai liuottimilla. (Bildjuschkin ym., 2020, s. 9)

Lisäksi nykyaikaa on myös **digitaalinen väkivalta**, jolla tarkoitetaan toisen ihmisen häirintää, kontrolloimista, seurantaa tai tarkkailua teknologiaa hyödyntäen tai toisaalta toisen ihmisen rajoittamisena käyttää teknologiaa. Digitalisaation myötä puhelimien seurantajärjestelmät, sosiaalinen media ja muut digitaaliset välineet ovat kehittyneet. Tämä on tehnyt toisen ihmisen liikkeiden seuraamisesta ja yhteyden saamisesta helpompaa. Sosiaalisen median kanavien kautta on huomattavasti helpompaa saada yhteys toiseen ihmiseen, sillä alustoja on monia ja valeprofiilien luominen helppoa. Erityisesti erilaisten puhelimien seurantaohjelmien avulla toisen liikkeitä voidaan seurata ja näin rajoittaa toisen ihmisen elämää sekä vapautta. (Naistenlinja. n.d.-b)

2.2 Väkivallan kierre

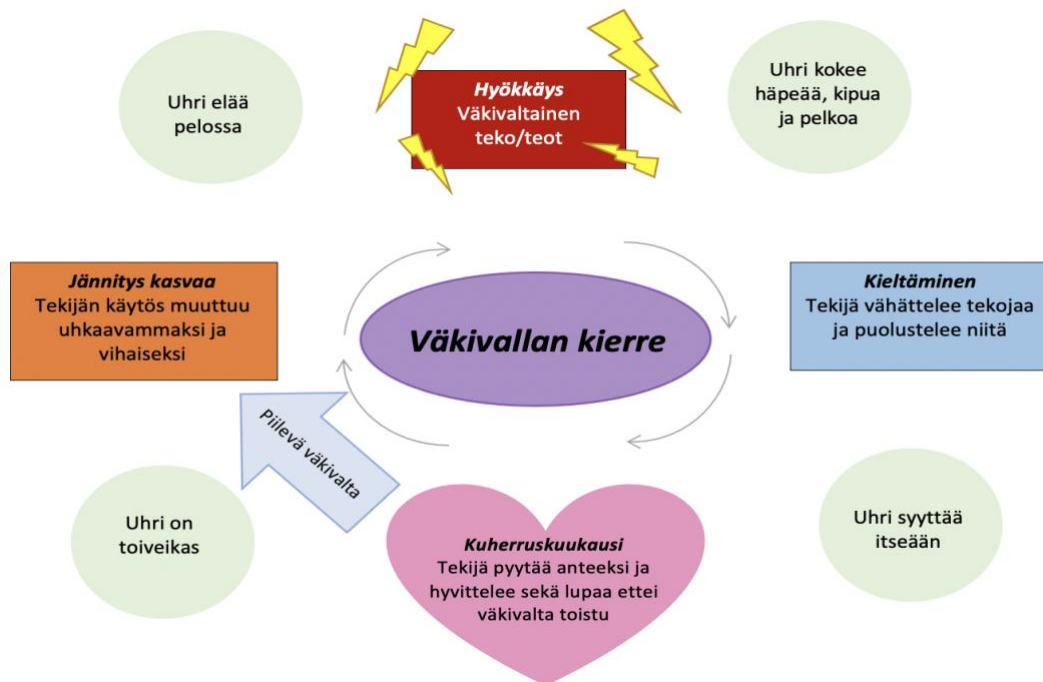
Puhuttaessa väkivaltaisesta suhteesta esiin nousee usein väkivallan kierre. Väkivallan kierre tarkoittaa kaavamaista tapaa minkä ympärillä väkivaltainen suhde pyörii. Kierrettä voidaan katsoa niin, että se alkaisi väkivaltaisesta teosta eli hyökkäyksestä. Tekijä käyttää väkivaltaa uhria kohtaan eli esimerkiksi lyö tai haukkuu. Hyökkäysvaiheeseen saattaa sisältyä päihteidenkäyttöä, mutta päihtymystila ei ikinä oikeuta väkivaltaiseen käytökseen. Usein tekijä kuitenkin käyttää päihtymystilaansa syynä käyttäytyä väkivaltaisesti.

Hyökkäyksen jälkeen uhri kokee häpeää, kipua sekä pelkoa. Seuraavaksi esiintyy kieltämistä. Tällöin tekijä vähättelee ja puolustelee tekojaan vetoamalla esimerkiksi, että kyseessä oli vain riitatilanne, hän oli päihtynyt tai stressaantunut tai uhri oli itse provosoinut tekijää. Tästä seuraa se, että uhri syyttää itseään kokemastaan väkivallasta.

Seuraavaksi on rauhallinen vaihe eli kuherruskuukausi, jonka aikana tekijä lupaa ettei väkivalta enää toistu, osoitetaan kiintymystä teoin ja sanoin sekä pyydetään anteeksi. Voidaan jopa varata ulkomaanmatka tai tekijä voi viedä uhrin syömään tai ostaa tälle lahjoja. Kuherruskuukausien vaiheet ovat niitä, joilla tekijä saa pidettyä uhrin lähellä, sillä näistä ajoista uhri saa vilauksen siitä puolesta kumppanissaan, johon aluksi oli ihastunut. Halutaan uskoa, että väkivaltaisen kuoren alla on yhä se sama ihana ihminen ja että lopulta suhde palaisi takaisin aikaan ilman väkivaltaa.

Kuherruskuukauden jälkeen välit alkavat jälleen kiristyä ja riitoja alkaa esiintyä. Jännitystilassa väkivaltaa voi esiintyä eri muodoissa kuten henkisenä väkivaltana. Riidoissa voi olla fyysistä väkivaltaa kuten tönimistä tai uhoamista. Usein jännitystilan riidat jäävät selvittämättä, joka lisää jännityksen kasvamista. Tästä seuraa jälleen räjähtäminen ja uusi hyökkäys. (Nettiturvakoti, n.d.-a)

Kuva 1. Väkivallan kierre. (Mukailtu lähteestä: RIKU, 2020).

2.3 Uskomukset väkivallasta

Moni väkivaltaisessa suhteessa elävä ihminen kehittää itselleen uskomuksia tai selityksiä kumppanin väkivaltaiselle käytökselle. Tämä on luonnollista, sillä väkivaltainen suhde näyttäytyy usein väkivallan kierteenä, johon sisältyy väkivallan jälkeinen hyvittelyvaihe. Nämä hyvittelyvaiheet tuovat esiin jälleen kumppanin parhaat puolet ja tämä onnellinen hetki saa luotua uskoa parempaan huomiseen, jolloin kumppani muuttuu pysyvästi takaisin ihanaksi ihmiseksi, johon uhri aikanaan rakastui. Tämän haaveen toteutumista odottaessa väkivallan kokija voi alkaa vähätellä väkivaltaa, haaveilla elämänmuutoksen muuttavan kumppanin väkivaltaista käytöstä tai syyttää väkivaltaisuudesta kumppanin päihteiden käyttöä. (Perttu ym., 2015, ss. 14–17)

Vähättely väkivaltaa kohtaan voi ilmetä esimerkiksi ajattelemalla, että kyseessä oli vain normaaliriitatilanne. Väkivaltaisuus ei kuitenkaan ole osa riitelyä eikä erimielisyydet oikeuta väkivallan käyttöä. Kun väkivaltaa käytetään kyse on lähes aina vallan käytöstä. Tällöin kyse ei ole tasavertaisten kumppaneiden erimielisyyksien selvittämistä yhdessä, vaan tekijän uhriin kohdistamaa alistamista ja vallan käyttöä. Valtaa käytetään synnyttämällä uhrissa pelkoa, uhkailemalla, kiristämällä tai käyttämällä hyväksi uhrin kiintymystä tekijää kohtaan. Väkivallan tekijä voi myös aiheuttaa riitatilanteita tyhjästä oikeuttaakseen riitelytilanteella väkivaltaista käytöstään. (Perttu ym., 2015, s. 14)

Usko siihen, että elämäntilanteen muutos lopettaa kumppanin väkivaltaisen käytöksen on myös yleistä. Voidaan kuvitella, että kumppanin väkivaltaisuus johtuu kumppanin stressistä tai vaihtoehtoisesti, että kun mennään naimisiin tai saadaan lapsi, niin asiat muuttuvat parempaan. Tämä ei kuitenkaan usemmiten pidä paikkaansa. (Perttu ym., 2015, s. 14)

Jos suhteessa on ollut väkivaltaa aikaisemmin seurustelun aikana se jatkuu usein elämänmuutoksista huolimatta. Elämänmuutokset voivat ajoittain vähentää tai lisätä väkivaltaa, muttei poista sitä. Voi jopa olla niin, että väkivalta muuttuu vakavammaksi, kun suhde vakiintuu esimerkiksi kun mennään naimisiin. Tällöin tekijä kokee varmuutta siitä, ettei uhri lähde pois eikä näin ollen tarvitse pelätä tämän menettämistä. (Perttu ym., 2015, s. 14)

Väkivallan perusteleminen päihteiden käytöllä on myös yleinen suojautumiskeino jolla uskotellaan itselle, että väkivallan tekijänä on päihteet eikä oma kumppani. Tällöin on myös helppo ajatella että, kunhan kumppani lopettaa päihteiden käytön niin myös väkivalta loppuu. Alkoholi ei kuitenkaan ole yksinään väkivallan aiheuttaja, eikä sillä voida perustella väkivaltaista käytöstä, vaikka humalatila voikin lisätä väkivallan riskiä. Väkivalta ei luultavasti lopu raittiuteen, vaan sen muoto voi muuttua. Fyysinen väkivalta voi vähentyä raittiuden myötä, mutta esimerkiksi henkinen väkivalta voi jatkua tai pahentua. Tulee myös huomioida, että päihtyneellä väkivallan tekijällä on kaksi erillistä ongelmaa: Päihdeongelma ja väkivaltainen käytös. Väkivaltaisuus ei ole vain päihteistä johtuvaa. (Perttu ym., 2015, ss. 16–17)

2.4 Lähisuhdeväkivallan seuraukset

Lähisuhdeväkivalta on traumaattinen kokemus monella tapaa. Lähisuhdeväkivallalla on monijakoisia seurauksia niin yksilölle, yhteisölle kuin yhteiskunnallekin. Erityisesti väkivallan uhrille seuraukset ovat raskaat. Lähisuhdeväkivallasta voi seurata psyykkisiä ja fyysisiä oireita, jotka voivat olla lievempiä ja nopeammin paranevia, kuten mustelmat tai ruhjeet, mutta jättää myös elinikäiset arvet.

Väkivallan uhri voi kokea voimakkaita tunteita, kuten syyllisyyttä, häpeää, alistetuksi tulemisen ja pelon tunteita. Väkivaltaisen teon kohteeksi joutuminen synnyttää usein välittömän tai muutaman päivän sisällä alkavan äkillisen stressireaktion. Stressireaktioon kuuluu epätodellisuuden tunnetta, itkun ja vihan sekaista tunnetta, hilpeyttä, sekavuutta, tyhjyyden tunnetta, lamaantumista ja paniikkia. Fyysisinä oireina voi ilmetä päänsärkyä, pahoinvointia, sydämen tykytystä, pala kurkussa, puristusta rintakehässä, vatsakipuja, unettomuutta ja ruokahaluttomuutta. Usein stressireaktio kestää muutamista tunneista muutamaan vuorokauteen, jonka jälkeen alkavat takaumat eli muistojen uudelleen kokeminen ajatuksissa. (Perttu ym., 2015, s. 29-30)

Lähisuhdeväkivallan aiheuttamia psyykkisiä oireita voivat olla esimerkiksi masennus, syömishäiriöt, ahdistuneisuus, uniongelmat, yliaktiivisuus tai korostuneet häpeän ja syyllisyyden tunteet. Lisäksi lähisuhdeväkivalta aiheuttaa usein itsetunnon murenemista.

Ammattilaisen on tärkeää tunnistaa väkivallan psyykkiset seuraukset uhrille, jotta tämä saa parhaan tarvitsemansa avun. Mikäli uhri ei saa tarvitsemaansa apua, voivat seuraukset näkyä pitkäaikaaisseurauksina, kuten paniikkihäiriöinä, päihteiden väärinkäyttönä, posttraumaattisena stressinä, pelkotiloina tai itsetuhoisina ajatuksina.

Fyysiset seuraukset lähisuhdeväkivallasta ovat usein mustelmia, naarmuja tai hiertymiä, luunmurtumia, aivovammoja, palovammoja tai silmävammoja. Lisäksi seuraukset voivat näkyä seksuaalisuudessa esimerkiksi sukupuolitauteina tai ei toivottuna raskautena sekä muilla vaikutuksilla seksuaalielämään. (THL. 2022a.)

3 Turvakotityö

Tässä luvussa käsitellään turvakotitoimintaa, kerrotaan siitä mikä turvakoti on sekä avataan turvakotiprosessia.

3.1 Turvakotitoiminta

Suomessa toimii 29 turvakotia ympäri maata, joissa on paikkoja yhteensä noin 211 perheelle tai yksin saapuville asiakkaille. Turvakoti on ympäri vuorokauden avoinna oleva kriisiyksikkö, josta lähisuhdeväkivallan uhri saa turvallisen asuintilan sekä psykososiaalista tukea, ohjausta ja neuvontaa. Turvakodit ovat kodinomaisia asiakkaille maksuttomia paikkoja, joista asiakkaalla on saatavilla ammatillista tukea sekä ohjausta väkivalasta irtaantumisen tueksi. Turvakodeissa on aina läsnä sosiaali- tai terveysalan koulutuksen saanut henkilökunta. (THL. 2021b.)

Vaikka opinnäytetyö tutkii turvakoteihin hakeutuneisiin naisiin kohdistuvaa lähisuhdeväkivaltaa, on turvakodit tarkoitettu kaikille lähisuhdeväkivallan uhreille iästä tai sukupuolesta riippumatta.

Turvakotien tarkoituksena on antaa suojaa väkivallalta, mutta pyrkiä myös antamaan asiakkailleen apua väkivallan kierteen lopettamiseksi. Lisäksi asiakkaat saavat kriisiapua sekä tietoa ja ohjausta käytännön asioiden hoitamiseksi. Turvakotijakson pituus on yksilöllinen,

mutta THL suositusten mukaan turvakotijakson olisi hyvä kestää vähintään viikko. Viikon aikana asiakkaan on mahdollista rauhoittua traumaattisista tapahtumista ja näin ollen suunnitelmallinen työskentely asiakkaan kanssa mahdollistuu, kun asiakas ei ole enää yhtä shokissa. (THL. 2019.)

3.2 Asiakkaan turvakotijakso sekä turvakotiprosessi

Turvakotiin asiakas voi hakeutua joko omatoimisesti tai ohjaus saattaa tulla viranomaispalveluiden tai sosiaali- ja terveystieteiden välityksellä. (THL. 2021b)

Turvakodin työntekijät kartoittavat asiakkaan turvakodin tarpeen ensin puhelimitse. Mikäli asiakas on päihtynyt, pahasti loukkaantunut tai vaaraksi muille turvakodin asukkaille tai henkilökunnalle ohjataan asiakas ensin saamaan tarvitsemaansa apua muista sosiaali- ja terveystieteiden palveluista. Mikäli asiakas on turvakotipaikan tarpeessa ja muita esteitä turvakotijakson aloittamiselle ei ole, asiakas ohjataan saapumaan turvakodille. Turvakodille saapumista varten suunnitellaan asiakkaan kanssa, kuinka he pääsevät turvakodille turvallisesti. Käydään läpi mitä asiakas tarvitsee mukaansa ja ainakin se kuinka asiakas pääsee turvakodille, mitä tekijälle sanotaan tai ilmoitetaan lähdistä vai ilmoitetaanko ollenkaan sekä ohjataan laittamaan sijaintitiedot pois päältä puhelimesta. Lisäksi kartoitetaan lasten tilanne ja turvallinen pääsy hoitoon vanhemman turvakotijakson ajaksi tai lasten turvallinen kuljettaminen turvakodille. (Nettiturvakoti. n.d.-b)

Asiakkaan saavuttua turvakodille, jokaiselle on nimetty oma työntekijä sekä valmisteltu huone. Asiakkaalle esitellään turvakodin tilat sekä heidän oma huoneensa. Tämän jälkeen asiakkaan kanssa käydään läpi alkuhaastattelu, jonka yhteydessä kartoitetaan muun muassa asiakkaan tiedot, tämän kohtaama väkivalta, mahdolliset kotiin jääneet henkilöt tai lemmikit sekä heidän riskinsä joutua väkivallan kohteeksi ja voidaan käyttää apuna Marak-riskinarviointilomaketta jolla selvitetään asiakkaan kokemaa väkivaltaa sekä sitä kuinka vakavasta väkivallasta on kyse ja kuinka se on vaikuttanut asiakkaan elämään. Marak on moniammatillisen riskinarvioinnin väline jolla kartoitetaan vakavaa parisuhdeväkivaltaa sekä autetaan uhria moniammatillisesti. MARAK kokoaa yhteen uhrin auttamiseen työskentelevät viranomaiset lähialueelta. MARAK:in avulla koostetaan riskiarviointi ja mikäli riski on

kohonnut siirtyä uhrin asiakkuus työryhmän tietoon, jotka lähtevät auttamaan uhria moniammatillisesti. (THL. 2022a)

Turvakodissa asiakkaan kanssa väkivaltatyöskentelyä toteuttaa pääosin asiakkaan omatyöntekijä. Omatyöntekijätapaamisia on vähintään kerran viikossa. Omatyöntekijä on ajantasalla asiakkaan tilanteesta sekä auttaa asiakasta suuntautumaan eteenpäin ja toimii väkivaltaatilanteiden käsittelyn tukena. Omatyöntekijätyöskentely tähtää väkivaltatilanteiden käsittelyyn, väkivaltatyöskentelyyn ja toimii tukena sekä ohjaajana asiakkaan turvakotijakson ajan.

Asiakkuus turvakodissa päättyy, kun asiakas tahtoo lähteä turvakodista. Turvakotijakson päättymiselle ei ole tiettyä aikarajaa, mutta THL on suositellut turvakotijakson kestoksi vähintään viikkoa. On tärkeää, että asiakas saa etäisyyttä tilanteeseensa ja aikaa rauhoittua, jotta turvakodilla toteutettavasta kriisi- ja väkivaltatyöskentelystä on eniten hyötyä. Lisäksi kyseessä on usein akuutti kriisityöskentely, jonka toteutuminen tarvitsee aikaa. Tämän jälkeen jokaiselle asiakkaalle luodaan yksilöllinen turvasuunnitelma, joka sisältää väkivaltaa ennakoivat tilanteet sekä sen, kuinka pääsee väkivaltaa pakoon ja miten hälytetään apua paikalle tarvittaessa. (THL. 2019.)

4 Aikaisemmat tutkimukset

Opinnäytetyön tutkimus keskittyy 2020-lukuun, joten aikaisempaa tutkimusaineistoa ei ole paljoa olemassa. Hyödynnän kuitenkin THL:n tilastoraporttia turvakotipalveluista sekä koronapandemian vaikutuksista turvakotien asiakasmääriin sekä Haapakankaan, Näsän ja Pietiläisen (2022) artikkelia Lisääntyikö lähisuhdeväkivalta korona-aikana?

THL:n turvakotipalveluiden tilastoraportin (2021) mukaan vuonna 2020 turvakotien yli 15 vuotiaista asiakkaista 24 % oli elänyt yli viisi vuotta lähisuhdeväkivallan kanssa, 31 % vuodesta viiteen vuoteen ja 26 % vuoden tai alle. Saman raportin mukaan vuonna 2020 turvakotiin tulleista asiakkaista 62 % asui yhä väkivallan tekijän kanssa samassa taloudessa ja 30 % ei asunut tekijän kanssa.

Koronapandemian vaikutukset näkyivät turvakotien asiakasmäärien laskuna vuosina 2020 ja 2021. Vuonna 2020 aikuisista asiakkaista naisia turvakotiin saapui 2695 joka on 92 % kaikista aikuisasiakkaista. Vuoteen 2021 nähden asiakasmäärä laski 5 % ja tällöin naisia oli turvakodeissa yhteensä 2575 joka oli 91 % kaikista aikuisista turvakodin asiakkaista. (THL. 2021b) Lisäksi koronan vaikutukset näkyivät etätyösuositusten tullessa voimaan huhtikuussa 2020, lisääntyneissä lähisuhdeväkivaltailmoituksissa. Erityisesti avopuolisoihin kohdistuneet väkivallanteot lisääntyivät.

Opinnäytetyössä tutkittiin turvakodin työntekijöiden näkemystä siitä, kuka on useimmiten lähisuhdeväkivallan tekijänä. Aikaisimmista vuosista on todettu, että suurin osa uhreista puolisoiden välisessä väkivallassa olivat naisia. Tällöin väkivallan tekijänä on useimmiten nykyinen tai entinen puoliso. Mikäli väkivallan tekijä oli uhrin lähisukulainen tai muu samassa taloudessa asuva henkilö oli uhri vähän useammin mies kuin nainen. 2020-luvulla siis on todettu naisiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan taustalla olleen useimmiten uhrin nykyinen tai entinen puoliso. (Haapakangas ym., 2022.)

Koronapandemian myötä vuosina 2020 ja 2021 raportoitiin henkisen ja taloudellisen väkivallan sekä kontrolloinnin lisääntymistä heillä, jotka olivat kokeneet väkivaltaa myös aikaisemmin. Ei siis ole suoraa tutkimustietoa siitä, onko koronapandemia synnyttänyt enemmän lähisuhdeväkivaltaa heillä, jotka eivät ole sitä aikaisemmin kokeneet. Kuitenkin kansainvälisen tutkimuksen mukaan puolison karanteeniaika on lisännyt henkistä, seksuaalista sekä fyysistä väkivaltaa. Puhutaan kuitenkin vain lisääntyneestä väkivallasta eli väkivaltaa on suhteissa ollut jo entuudestaan.

Toisaalta tutkimuksen mukaan 2020-luvulla on nähtävissä fyysisen väkivallan laskua. Ei kuitenkaan voida olla varmoja siitä, onko lasku todellinen kuvaus tilanteesta vai onko kyseessä korona-ajan myötä vähentyneet ihmiskontaktit.

Sosiaalinen väkivalta liittyi ystävistä ja muusta lähipiiristä eristämiseen sekä lisääntyneeseen kontrollointiin uhrin menoihin liittyen. Osaltaan koronapandemialla oli vaikutusta lisääntyneeseen sosiaalisten kontaktien vähentämiseen, mutta sitä on käytetty myös niin sanottuna tekosyynä vahvistaa uhrin elämän kontrolloimista. Kontrollointia esiintyi

esimerkiksi puolison ulkoilun, kaupassa käynnin, töissä käymisen sekä sosiaalisten suhteiden rajoittamisena. Lisäksi väkivallan tekijä saattoi luoda omia sääntöjä, joilla lisäsi kontrollia kumppanistaan ja pakotti tätä noudattamaan sääntöjä tai rankaisi tottelemattomuudesta. (THL. 2022b)

Koronapandemian aikaan turvakotiin hakeutuneiden määrä on vähentynyt, mutta turvakotiin tulleet naiset ovat kuitenkin kertoneet väkivallan lisääntyneen. Kyse on ollut usein jo väkivaltaisessa suhteessa tapahtuvasta väkivallan pahenemisesta. (Haapakangas ym., 2022.) Turvakotiin saapuneiden määrän lasku taas on selitettävissä koronan aiheuttamien seurausten, kuten sosiaalisten kontaktien vähentämisen vuoksi. Tästä ei kuitenkaan ole tarkkaa tutkimustietoa.

THL:n (2022) tutkimuksen mukaan yleisin raportoitu väkivallan muoto oli ollut henkinen väkivalta, joka nousi esiin lähes kaikkien vastaajien toimesta. Lisäksi raportissa todetaan henkisen väkivallan olevan myös turvakotitilaston mukaan yleisin koettu väkivallan muoto. (THL. 2022b)

5 Tutkimuksen toteuttaminen

Tämä opinnäytetyö perehtyy tutkimaan 2020-luvun lähisuhdeväkivaltaa sekä siihen vaikuttavia tekijöitä, väkivallan muotoja ja siihen kuinka lähisuhdeväkivaltaa tulisi ennaltaehkäistä. Tarkka tutkimuskysymys on: mitä on turvakotiin hakeutuviin naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta 2020-luvulla turvakodin työntekijöiden kuvaamana.

Apukysymyksenä hyödynnetään myös kysymystä siitä, kuinka lähisuhdeväkivaltaa voitaisiin ennaltaehkäistä turvakodin työntekijöiden kuvaamana. Ennaltaehkäisy kohdentuu tulevaan, mutta vastaa myös ajankohtaisiin ongelmiin ratkaisuehdotuksissa. Huomioidaan mihin aiheisiin, minkä ikäisiin ihmisiin ja millaisiin toimenpiteisiin vastaajat kiinnittävät huomiota.

Tutkimus on toteutettu kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusmenetelmällä, mutta aineiston keräämiseen on hyödynnetty kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Tarkoitus oli kerätä mahdollisimman kattavasti tietoa naisiin kohdistuvasta

lähisuhdeväkivallasta turvakodin työntekijöiden näkemyksestä käsin. Aineisto on kerätty sähköpostitse lähetetyn linkin avulla, joka ohjaa kyselylomakkeeseen. Kyselylomakkeet tallentuvat tulososioon josta ne kerättiin yhteen ja muodostettiin tilastot ja avoimista kysymyksistä teemoittelun avulla ryhmiä eli teemoja jootka toistuvat yleisimmin.

5.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Laadullisen tutkimuksen avulla saadaan mahdollisimman paljon tietoa tutkimuksen kohteesta eli mennään niin sanotusti syvälle aiheeseen hyödyntäen näkökulmia ja mielipiteitä, kun taas määrällinen tutkimus keskittyy selvittämään enemmän laajempaa kuvaa tutkimuskohteesta lukumäärien, faktojen ja prosenttien kautta. (Koppa. 2021)

Määrällisen tutkimuksen avulla taas voidaan kartoittaa asian nykyistä tilaa, mutta asioiden syitä ei välttämättä saada sen tarkemmin selville. Tämän vuoksi laadullinen tutkimusmenetelmä on kyseisessä tutkimuksessa oleellinen, sillä halutaan selvittää tarkemmin tutkimuskysymystä. Määrällisen tutkimuksen hyödyt tulevat taas esiin siinä, että pyritään saamaan mahdollisimman monta vastausta kyselyyn ja näitä vastauksia tulkitaan osittain yhdessä kuvaamaan naiseen kohdistuvaa väkivaltaa turvakodin työntekijöiden näkemyksestä.

Määrällisessä tutkimuksessa on usein vallittu satunnaisotannalla otos, jonka tuottamaa tulosta voidaan hyödyntää kattamaan koko perusjoukkoa. Tämän opinnäytetyön tutkimuksessa valittiin aluksi suunnitellusti 5 eri turvakotia ympäri Suomea. Näin ajateltiin, että tutkimuksen tulokset olisivat yleistettävissä koskemaan kaikkia suomen turvakoteja. Kysely lähetettiin alun perin Helsingin, Hämeenlinnan, Tampereen, Joensuun ja Oulun turvakodeille, mutta Helsingin turvakodista ehdotettiin, että he jakaisivat kyselyn kaikkiin Suomen turvakoteihin valmiin postituslistan kautta. Tämä antaa huomattavasti suuremman otannan vastaajia, joten tutkimusotantaa päätettiin kasvattaa koskemaan koko perusjoukkoa ja ehdotukseen tartuttiin. Näin ollen perusjoukkona toimivat suomen turvakotien työntekijät ja otos muodostui kyselyyn vastanneista työntekijöistä.

Tutkimuksessa ei vertailtu eri alueen vastauksia toisiinsa vaan tarkoituksena oli selvittää yleisesti suomessa työskentelevien turvakodin työntekijöiden näkemyksiä naisasiakkaisiin kohdistuvasta lähisuhdeväkivallasta. Tämän vuoksi ei ollut merkitystä laajeneeko kyselytutkimus koskemaan vain valittujen turvakotien työntekijöitä vai kaikkia suomen turvakotien työntekijöitä, sillä tulokset oli tarkoitus yleistää joka tapauksessa koskemaan kaikkien suomen turvakotien työntekijöiden näkemyksiä.

5.2 Tutkimusmenetelmät

Tämä opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, joka hyödyntää määrällistä eli kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Tarkoitus on kerätä tietoa yleisimmistä asiakastapauksista eli millaiset väkivallan muodot, suhteet sekä väkivallan keston ajat ovat yleisimpiä. Lisäksi huomioidaan vähiten tai ei ollenkaan esiintyviä väkivallanmuotoja sekä väkivallan ennaltaehkäisyä.

Tutkimuksessani aineistonkeruu tapahtui enemmän määrällisesti kyselylomakkeen kautta, jossa tulokset nähdään lukuina ja prosentteina, mutta kysely sisälsi myös 3 avointa kysymystä, joissa huomioitiin jokaisen vastaajan mielipide erikseen. Avoimet kysymykset taas ovat enemmän laadullisen tutkimuksen menetelmiä. Tutkimuslomake suunniteltiin yhdessä tilaajan valitseman työntekijän kanssa, joka toimi Hämeenlinnan turvakodilla ohjaajana. Saimme suunniteltua tutkimuslomakkeen yhdessä ohjaajan kanssa, jonka vuoksi en suorittanut koekyselyä vaan totesimme, että kysely oli viimeistelty siihen pisteeseen asti että sen voi lähettää suoraan tutkimukseen osallistuville turvakodin työntekijöille. Lähetin kyselyn 2 kertaa turvakodin ohjaajalleni ja tämän jälkeen saamani palautteen pohjalta parantelinkyselyä.

Kysely toteutettiin standardoituna survey tutkimuksena eli samat kysymykset samassa järjestyksessä lähetettiin vastaajille. Kyselyssä tutkittiin väkivallan yleisimpiä muotoja sekä yleisimmistä väkivallan muodoista yleisimpiä väkivallan tekoja. Kysely sisälsi 9 monivalintakysymystä sekä 3 avointa kysymystä. Kyselyyn vastaaminen vei arviolta 5-10 minuuttia minkä arvioin olevan sopivan pituinen aika, sillä motivaatio vastata pitkään kyselyyn on vähäisempi. Tarkoitus oli kerätä mahdollisimman paljon vastauksia. Alun perin

tarkoitus oli lähettää linkki kyselyyn 5 eri turvakotiin, mutta lopulta linkki lähetettiin Helsingin turvakodin avustuksella yleisjakeluna kaikkiin suomen turvakoteihin. Alkuperäisen arvion mukaan vastaajia kyselyyn tulisi noin 20-30. Tämä oli kuitenkin lopulta hyvin optimistinen lukema, sillä vaikka linkki kyselyyn lähetettiin kaikkiin Suomen turvakoteihin, keräsi kysely vain 43 vastausta. Tämä kuitenkin riitti enemmän kuin hyvin.

Kyselylomakkeeseen tulee useita kysymyksiä, kun tutkitaan väkivallan muotojen lisäksi väkivallan tekoja, joten selkeyttääkseni kyselyä aion toteuttaa sen monivalintakysymyksillä. Kyselylomakkeessa hyödynsin monivalintakysymyksiä, sillä ne auttavat säästämään aikaa ja niistä saadaan myös helpommin arvoitua yleisimmät vastaukset. Kyselyn avulla on helppoa tuottaa laaja tutkimusaineisto ja se on tehokasta. Näin säästetään aikaa ja vaivaa niin tutkittavilta kuin tutkijalta. (Hiltunen, n.d.) Monivalintakysymyksiä työstimme ohjaajan kanssa sähköpostiviestein kunnes oikea muoto löytyi. Tärkeää oli muodostaa kysymykset niin, että otettiin huomioon niihin vastaavat henkilöt eli turvakodin työntekijät. Tuli siis kiinnittää huomiota siihen ettei kysymystä muodosteta kattamaan ilmiötä yleisesti vaan niin että kysymykseen vastaa työntekijä omasta näkemyksestään käsin.

Kyselylomake tuli luoda niin, että valikoitiin oleelliset kysymykset itse kyselylomakkeeseen ja muotoiltiin kysymykset niin, että turvakodin työntekijän oli helppo vastata niihin omasta näkemyksestään käsin. On tärkeää huomioida kysymyksiä muodostaessa, etteivät ne johdattele vastaajaa tai ettei kysymyksiä tule liikaa, jolloin niihin vastaaminen voi mennä ohi tutkittavan aiheen ja kysely paisuu turhan suureksi. (Ojasalo ym., 2015)

Kyselytoteutettiin sähköisenä MySurvio -sivuston avulla ja linkki kyselyyn lähetettiin sähköpostitse. Sähköpostissa kerrottiin tiiviisti opinnäytetyön tarkoitus ja yhteystiedot sekä kyselyyn vastaamiseen kuluva aika ja anonymiteetti. Samat asiat kuvattiin myös kyselylomakkeen alkupuheessa.

5.3 Analysointimenetelmät

Aineisto analysoidaan teemoittelun avulla. Teemoittelulla tarkoitetaan aineiston tutkimusongelman kannalta tärkeimpien aiheiden jaottelua omiin aihekokonaisuuksiin ja nostetaan niitä näin esiin tutkimusaineistosta (Tietoarkisto. n.d.).

Tutkimuksen avointen kysymysten vastaukset siirrettiin Excel-taulukkoon, jossa niitä vertailtiin keskenään. Vertailusta nousi esiin samaan teemaan kuuluvia sanoja tai lauseita joista muodostin pääteemat, jotka esitellaan myöhemmin. Pääteemoihin valitsin eniten esiintulleita samoja sanoja tai lauseita.

Osaa tärkeimpiä tutkimuksen kysymyksiä havainnollistettiin luomalla vastauksista diagrammeja. Tavoitteena on saada vastauksia siihen, millaista on naisiin kohdistuva väkivalta 2020-luvulla turvakodin työntekijöiden kuvaamana, joten tulokset tulevat osoittamaan väkivallan muotoja ja väkivallan tekoja. Lisäksi huomioidaan suhteen kesto tekijän ja uhrin välillä sekä kuinka hyvin uhrin itse tunnistavat kokemansa väkivallan muodot.

6 Tutkimuksen tulokset

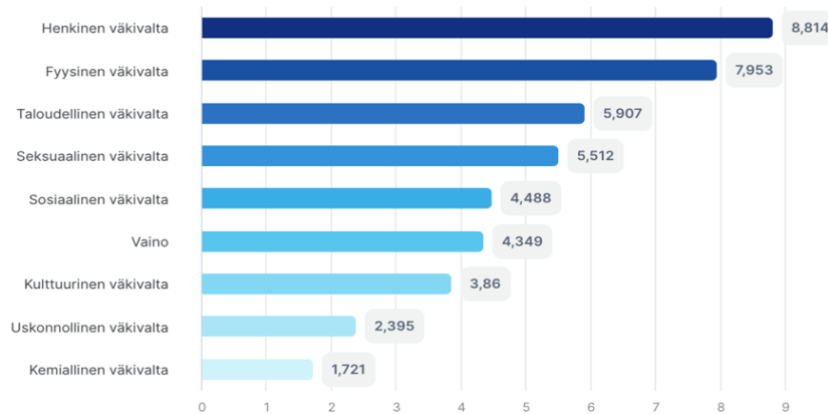
Tässä luvussa esitellään verkkokyselyn tulokset. Kyselyyn vastasi lopulta 43 turvakodin työntekijää ympäri Suomen. Havainnollistan tutkimuksen tuloksia myös kaavioiden avulla. Kysely toteutettiin My Survion avulla, joka loi vastauksista automaattisesti diagrammit.

6.1 Yleisimmät väkivallan muodot turvakotiin hakeutuneilla naisilla

Väkivallan muodot kattavat fyysisen, henkisen, seksuaalisen, sosiaalisen, taloudellisen, kulttuurisen, uskonnollisen ja kemiallisen väkivallan sekä vainon. Usein esiintyy monia eri väkivallan muotoja samaan aikaan, mutta tarkoituksena oli selvittää, mitkä väkivallan muodot korostuivat eniten turvakotiin hakeutuneilla naisilla turvakodin työntekijöiden mielestä. Kuvassa 2 esitellään yleisimmät väkivallan muodot, joita turvakotiin hakeutuvat naiset ovat kokeneet turvakodin työntekijöiden kuvaamana.

Kuva 2.

1. Mikä on kokemuksesi siitä, millaisia väkivallan muotoja turvakotiin hakeutuneet naisasiakkaat ovat kokeneet yleisimmin?

Taulukko 1 osoittaa väkivallan muodot yleisyysjärjestyksessä. Kysymyksessä vastaukset eli väkivallan muodot aseteltiin järjestykseen sen mukaan mitkä muodot ovat yleisimpiä turvakotiin hakeutuneilla naisilla työntekijöiden näkemyksen mukaan. Yleisimpänä väkivallan muotona esiin nousi henkinen väkivalta.

Tämä ei ole ihme, sillä lähisuhdeväkivalta jättää aina jäljet myös henkisesti. Henkistä väkivaltaa esiintyy helposti muun väkivallan ohella esimerkiksi uhkailuna, haukkumisena tai alentamisena. Henkistä väkivaltaa esiintyy aina myös fyysisen ja seksuaalisen väkivallan ohella. (Nollalinja. 2019.)

Toiseksi yleisimpänä väkivallan muotona nousee esiin fyysinen väkivalta. Fyysinen väkivalta ei myöskään ole yllättävä tulos tutkimuksessa, sillä se on usein kaikista helpoin tunnistaa väkivallaksi. Tämän myötä asiakas itse havahtuu viimeistään tilanteeseensa ja avuntarpeeseen tai asia tulee ilmi viranomaisille esimerkiksi poliisin kotikäynnin yhteydessä, josta asiakas voidaan ohjata turvakotiin.

Taloudellinen väkivalta nousi esiin kolmanneksi yleisimpänä. Taloudellisen ja seksuaalisen väkivallan erotus oli yleisyyskatsauksessa pieni. Taloudellinen väkivalta voi esiintyä monessa eri muodossa kuten toisen ihmisen rahankäytön valvomisena, kieltäytymisenä

elatusmaksujen maksamiseen tai huoltoriitoihin liittyvän oikeudenkäynnin pitkittäminen (Vaasan ensi- ja turvakoti. n.d.).

Sosiaalisen väkivallan ja vainon erotus oli myös pieni. Usein vainon ja sosiaalisen väkivallan raja voi olla häilyvä. Kulttuurinen väkivalta on myös tutkimustuloksessa lähellä sosiaalista väkivaltaa sekä vainoa, mutta selvä ero on harvinaisimpiin väkivallan muotoihin, joita ovat turvakodin työntekijöiden mukaan uskonnollinen ja kemiallinen väkivalta.

6.2 Väkivallan tekijä ja suhde uhriin

Kyselyn kysymykset 2 ja 4 tutkivat sitä, kuka on useimmin lähisuhdeväkivallan tekijä ja mikä on tekijän suhde uhriin uhrien hakeutuessa turvakodille. Kysymyksessä 2 selvitettiin sitä, kuka on useimmiten lähisuhdeväkivallan tekijä. Vastausvaihtoehdot olivat avo- tai aviopuoliso, seurustelukumppani tai lähisukulainen. Vastaajat asettivat vaihtoehdot yleisyysjärjestykseen. Tuloksissa yleisyysjärjestys oli: avo- tai aviopuoliso, seurustelukumppani ja viimeisenä lähisukulainen. Vastaajista 93 % oli valinnut kyseisen järjestyksen.

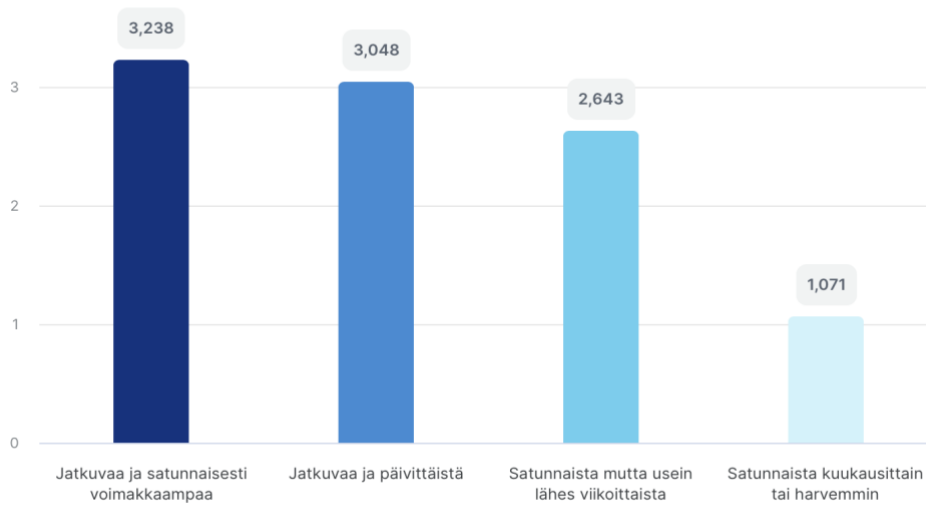
Uhrin ja väkivallan tekijän suhdetta selvitettiin kysymyksessä 4, jossa kysyttiin sitä, ovatko uhri ja tekijä useammin parisuhteessa, eronneita vai muussa suhteessa toisiinsa. Vastaajista 88,4 % vastasi uhrin olevan tekijän kanssa parisuhteessa saapuessaan turvakotiin. Vastaajista 6,8 % sanoi eronneita ja 4,8 % vastasi muu.

6.3 Väkivallan toistuvuus, kesto ja muutos

Kyselyssä tutkittiin myös sitä, miten usein väkivaltaa esiintyy uhrien suhteissa, kuinka kauan suhde tekijään on kestänyt sekä onko väkivaltaisuus muuttunut toistuvammaksi tai hellittänyt ajan myötä. Kuvassa 3 esitellään väkivallan toistuvuutta.

Kuva 3. Väkivallan toistuvuus

3. Miten toistuvana koet asiakkaiden kokeman väkivallan? Onko se...

Taulukko 2 kuvaa kysymystä, jossa selvitettiin miten toistuvana turvakodin työntekijät, kokivat väkivallan ilmenemistä asiakkaillaan. Vastaajista 93 % vastasi, että on harvinaista, että väkivaltaa esiintyy satunnaisesti kerran kuukaudessa tai harvemmin. Muut vastaukset olivat vaihtelevimpia sen suhteen, onko väkivaltaa satunnaisesti, mutta lähes viikoittain, jatkuvasti ja päivittäisesti vai jatkuvaa ja satunnaisesti voimistuvaa. Eniten vastauksia sai kuitenkin vaihtoehto jatkuvaa ja satunnaisesti voimakkaampaa. Myös tässä kysymyksessä asetettiin vastausvaihtoehdot yleisyysjärjestykseen.

Yhtenä tutkimuksen kysymyksenä selvitettiin sitä, kuinka kauan turvakotiin saapuvat naiset olivat eläneet väkivallan alla ennen saapumistaan turvakotiin. Vastausvaihtoehdot olivat yli 5 vuotta, 1–2 vuotta, 1–2 vuotta tai alle vuoden. Eniten vastauksia sai aikaväli 3 – 4 vuotta 44,3 %. Toiseksi eniten 1–2 vuotta 37,4 %, kolmantena yli 5 vuotta 14 % ja viimeisenä alle vuoden 4,3 %.

Turvakodin työntekijät olivat lähes poikkeuksetta samaa mieltä siitä, että lähisuhdeväkivalta pahenee ajan myötä. Vain 4,7 % vastasi, että lähisuhdeväkivalta on useammin pysynyt samanlaisena ajan kuluessa asiakkaiden suhteessa. Loput 95,3 % vastasivat väkivallan muuttuvan pahemmaksi ajan myötä.

6.4 Uhrin vammat turvakodille saapuessa

Kyselyssä selvitettiin, millaisia ovat yleisimpiä vammoja, joita lähisuhdeväkivallan uhrin ovat saaneet ennen hakeutumistaan turvakodille. Kun kysyttiin yleisimpiä oireita vastausvaihtoehdoista, henkisiä oireita, molempia (fyysisiä ja henkisiä), fyysisiä vammoja vai muu vaihtoehto. Eniten vastauksia sai henkisiä oireita 74,4 %. Molempia eli henkisiä oireita sekä fyysisiä vammoja vastattiin olevan 25,6 % mielestä. Fyysisiä vammoja tai muita oireita ei saanut yhtään vastausta.

Tuloksia selittää osaltaan se, että fyysinen väkivalta jättää aina myös henkisen väkivallan jäljen ja trauman, jonka vuoksi kukaan ei ole kokenut pelkästään fyysistä väkivaltaa vaan usein molempia niin henkistä kuin fyysistä. Monissa muissa väkivallanpiirteissä on myös harvinaista, että esiintyisi vain esimerkiksi taloudellista tai kulttuurista väkivaltaa. Usein muun väkivallan ohella esiintyy myös henkistä väkivaltaa ja henkistä väkivaltaa myös tässä tutkimuksessa on todettu esiintyvän kaikista eniten.

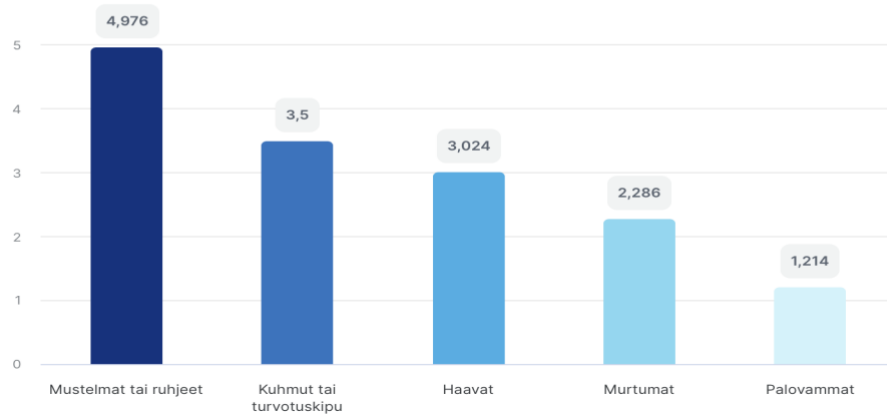
6.4.1 Yleisimmät fyysiset vammat

Yleisimpiä fyysisiä vammoja turvakodille saapuvilla uhreilla olivat turvakodin työntekijöiden mukaan mustelmat ja ruhjeet. Seuraavaksi yleisimpänä on ruhjeet ja turvotuskipu kolmantena haavat, neljäntenä murtumat ja harvinaisimpina palovammat.

Kyselyyn valittiin vaihtoehdoiksi kyseiset vammat Duodecimin kuvaamien yleisimpien fyysisten vammojen perusteella, joten hyödynsin samoja mainittuja vammoja myös kyselylomakkeessani. Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen erikoissairaanhoidossa artikkeli mainitsee yleisimpien fyysisten vammojen olevan mustelmat ja ruhjeet. (Duodecim. n.d.) Kuvassa 3 esitellään yleisimmät fyysiset vammat joita turvakodin asiakkailta oli ollut turvakodin työntekijöiden mukaan.

Taulukko 3 Fyysiset vammat

8. Kokemuksesi mukaan yleisimpiä fyysisiä vammoja tai oireita turvakotiin hakeutuneilla naisilla ovat:

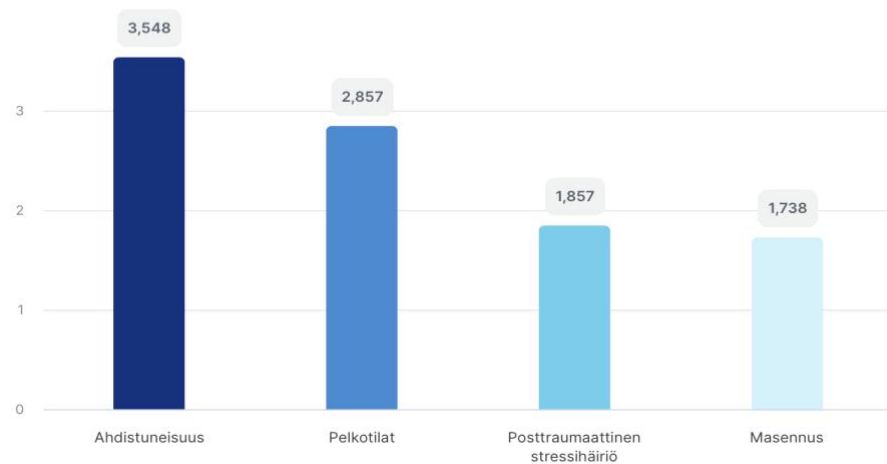

6.4.2 Yleisimmät henkiset vammat

Yleisimpiä henkisiä oireita turvakodin työntekijät vastasivat yleisyysjärjestyksessä olevan ahdistuneisuus, pelkotilat, posttraumaattinen stressihäiriö ja masennus. Kuvassa 4 esitellään yleisimmät henkiset vammat joita turvakodin asiakkailta oli ollut turvakodin työntekijöiden kuvaamana.

Taulukko 4. Henkiset oireet

9. Kokemuksesi mukaan yleisimpiä henkisiä oireita turvakotiin hakeutuneilla naisilla ovat:

6.5 Käänteentekevä hetki lähteä turvakotiin

Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään turvakodin työntekijöiden näkemystä siitä, mikä on ollut asiakkaiden käänteentekevä hetki lähteä turvakotiin. Kysymys oli avoin eli siihen sai vastata vapaasti omin sanoin.

Tulee huomioida, että jokainen asiakastapaus ja uhrin kokemus on yksilöllinen eikä näin ollen voida yleistää vastauksia koskemaan kaikkia turvakodin naisasiakkaita. Turvakodin työntekijät kuvasivat omasta mielestään yleisimpiä yleistettyjä tekijöitä, jotka ovat johtaneet naisasiakkaiden turvakodille saapumiseen.

Tutkittaessa tuloksia yleisimmistä syistä, joista naisasiakkaat ovat lähteneet turvakotiin teemoittelussa nousivat esiin väkivallan vaikutukset ja kohdistuminen lapsiin, uhrin uupumus tilanteeseen, ulkopuolisen tahon ohjaus ja vakava vaaratilanne. Vakavalla vaaratilanteella kuvattiin tapahtumaa, joka on ollut hyvin traumatisoiva, henkeä uhkaava tai tappouhkaus. Ulkopuolisella taholla viitattiin sosiaaliviranomaisiin, sosiaali- ja kriisipäivystykseen, poliisiin tai lähipiiriin, joiden kautta on ohjattu tai kehoitettu lähtemään turvakodille. Yksi kontakti uhrin ja turvakodin välillä on ollut myös sairaala. Uhri saattaa hakeutua suoraan sairaalasta turvakodille, mikäli kotiin ei enää uskalla palata. Uhrin uupumiseen viitattiin kuvaavasti sanoen ”pelko kasvaa liian suureksi kestää”. Kuvataan siis pitkäaikaista väkivaltaa, kunnes uhrin sietokyky tulee päätökseen. Lisäksi lasten kärsimys ja oireilu väkivaltaan on ollut käänteentekevä hetki, jolloin uhri on hakenut apua tilanteeseen turvakodilta.

Tuloksissa monessa vastauksessa oli teemoittelun kannalta useampi teema samassa vastauksessa, jonka vuoksi alla näkyvässä taulukossa on yhteensä 50 mainintaa. Tulokset olivat siis hyvin saman suuntaisia lukuun ottamatta muutamaa vastausta, joissa huomioitiin tapausten yksilöllisyys eikä vastaajat olleet vastanneet tarkemmin kysymykseen vaan ilmaisseet etteivät voi yleistää, jolloin nämä jäivät teemoittelun ulkopuolelle, sillä kyseisiä vastauksia tuli 2. Tulokset esitellään taulukossa 1.

Taulukko 1.

TEEMA	MAININTOJA
Lapset	14
Uupumus	10
Ulkopuolinen taho	14
Vakava vaaratilanne	12

Monesti väkivaltaan on havahduttu viimeistään silloin kun huomaa lapsen oireilevan väkivallan keskellä. Lisäksi mainittiin huoli lapsen traumatisoitumisesta sekä huoli kun lapsia ollaan mahdollisesti sijoittamassa kotoa väkivallan vuoksi. Tällöin tehdään suuria ratkaisuja, jotka voivat johtaa turvakodille saapumiseen. Lisäksi toivotaan lapsille parempaa ja turvallisempaa kotia, joka motivoi uhreja hakeutumaan turvakotiin.

Muutamia yksittäisiä kommentteja olivat myös, että uhri on saanut tiedon turvakodista ja sen olemassaolosta, jonka vuoksi on hakeutunut viimein turvakodille, uhri on päättänyt erota ja hakeutuu siksi turvakotiin väkivaltaiselta puolisolta pakoon tai tekijän käytös on normaalista poikkeavaa esimerkiksi sekava tai hänellä ilmenee psykoosin oireita.

6.6 Väkivallan tunnistaminen uhreilla

Turvakodin työntekijöiden mukaan yleisimmin turvakodin naisasiakkaat eivät tunnista mikä kaikki on väkivaltaa. Lähes yhtä moni vastasi myös, että osa tunnistaa kyllä fyysisen väkivallan hyvin ja henkisenkin väkivallan osittain.

Turvakodissa asiakkaan kanssa tehdään väkivaltatyötä, jossa työntekijä kertoo erilaisista väkivallan muodoista ja väkivallan esiintymisestä. Asiakkaan kanssa käydään läpi hänen kokemaansa väkivaltaa ja usein näissä keskusteluissa asiakkaat saavat oivalluksia kokemastaan väkivallasta. Osa uhreista siis tunnistaa väkivallan muodoista kerrottaessa kokeneensa erilaisia väkivallan muotoja. Tuloksia esitellään taulukossa 2.

Taulukko 2.

	Tunnistaa	Harvoin	Ei tunnista	Tunnistaa kerrottaessa	Tunnistaa fyysisen ja jotkut myös henkisen
Vastaukset kpl	4	6	13	8	12
Prosenttia %	9,3%	14%	30,2%	18,6%	27,9%

Muutamia ääniä (1-4 kappaletta) saivat myös huomiot siitä, että usein henkinen väkivalta saatetaan ajatella vain riidaksi ja sitä, kuten muutakin väkivaltaa vähätellään. Seksuaalista, digitaalista ja taloudellista väkivaltaa ei tunnisteta läheskään yhtä hyvin kuin fyysistä ja henkistä väkivaltaa. Osalle väkivallan kierre on myös vieras käsite.

Useat turvakotipaikkaa kyselevät tuovat esille, että fyysistä väkivaltaa ei ole ollut ja vähättelevät omaa kokemaansa ja turvakotipaikan oikeutusta. Yleensä puheesta paistaa useita henkisen väkivallan muotoja ja heille ne kerrotaan ja se, että henkinen väkivalta jo yksistään oikeuttaa turvakodille tulon. Eli ei kovin tarkasti moni tunnista vaan hakee vahvistusta jo puhelimitse kokemalleen.

6.7 Lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisy

Yksi tutkimuksen pääpointeista oli se, miten lähisuhdeväkivaltaa voitaisiin ennaltaehkäistä. Kysymys ei ole yksinkertainen sillä jokaisen ihmisen parisuhde sekä ihmissuhde on ainutlaatuinen eivätkä tilanteet ole yleistettävissä. Tämän totesivat myös osa turvakodin työntekijöistä kyselyssä. Esittelen kuitenkin kyselyn tuloksista yleisimmät vastaukset turvakodin työntekijöiltä siihen, miten lähisuhdeväkivaltaa voitaisiin pyrkiä ehkäisemään.

Eniten ennaltaehkäisyn keinoksi vastattiin tiedon lisäämistä väkivallasta. Turvakodin 43 kyselyyn vastanneesta 27 mainitsi vastauksissaan, että lähisuhdeväkivallasta pitäisi lisätä tietoa niin nuorille, aikuisille, että ammattilaisillekin. Teemoittelua käytettäessä teemana toimi siis tiedotus. Lähisuhdeväkivallasta tulisi tiedottaa kouluissa, mediassa ja opettaa ammatillisissa koulutuksissa erityisesti sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Tiedon

lisääminen voi johtaa parempaan väkivallan tunnistamiseen, jolloin myös apua voidaan hakea ajoissa ja tiedettäisiin mistä apua voi saada.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksissä kysyttiin, tunnistavatko asiakkaat kohtaamaansa väkivaltaa ja turvakodin työntekijöistä vain 9,3 % vastasi asiakkaiden useimmiten tunnistavan kohtaamansa väkivallan muodot. Lisäämällä tietoisuutta siitä, mikä kaikki on väkivaltaa ja miten se vaikuttaa ihmiseen, voitaisiin vähentää lähisuhdeväkivallan pitkittymistä sekä sen pahimpia vaikutuksia.

Toiseksi eniten yhtenäisiä vastauksia sai teema Kasvatus eli varhainen tunne- ja turvataitokasvatuksen sekä seksuaalikasvatuksen lisääminen. Turvakodin kyselyyn vastanneista työntekijöistä 27,9 % vastasi nuorten valistamista väkivallasta sekä tunnetaitotyöskentelyn opettamista hyödyllisenä lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisyyn.

Lisäämällä väestön tietoisuutta ilmiöstä. Jo peruskoulussa pitäisi puhua siitä millainen on terve lähisuhde, mikä ei ole missään ihmissuhteessa sallittua ja mistä saa apua, jos omassa lähisuhteessa alkaa sattua. Myös maahanmuuttajien kotoutumisohjelmiin pitäisi sisällyttää tietoa lähisuhdeväkivallasta ja siitä mistä apua.

Tärkeinä ennaltaehkäiseviä tekijöitä kyselyyn vastanneet mainitsivat olevan myös moniammatillisen yhteistyön lisääminen, varhainen puuttuminen ja sitä kautta ylisukupolvisuuden pysäyttäminen sekä maahanmuuttajille paremman kotoutumistyön tarjoaminen. Teemoina käytin moniammatillisuus, varhainen puuttuminen ja kotoutumistyö. Ylisukupolvisuus on ongelma, jota esiintyy lähisuhdeväkivallassa. Lapsi, joka kasvaa väkivallan ympäröimänä oppii siihen, että väkivalta on normaalia. Näin väkivaltainen käytös jatkuu lapsen omaan parisuhteeseen myöhemmin.

Maahanmuuttajille tulisi tarjota tarpeeksi tietoa ja koulutusta lähisuhdeväkivallasta sekä siihen liittyvästä lainsäädännöstä suomessa ja lisätä tietoisuutta omista oikeuksista. Esimerkiksi tuoda ilmi, että väkivalta on suomessa rikos ja kielletty laissa. Lisäksi tiedon jakaminen, mistä lähisuhdeväkivaltaan saa apua, voi toimia ennaltaehkäisevänä toimenä.

Lisäksi mainittiin varhaisen tuen merkitys mielenterveys-, päihde- ja talousongelmiin. Yksi tärkeä huomio, oli myös häpeän leiman vähentäminen. Moni lähisuhdeväkivallan uhri jää suhteeseen ja vaikenee kokemastaan lähisuhdeväkivallasta, sillä häpeä on niin suuri. Tähän tulisi saada muutos ja lisätä tietoisuutta siitä, ettei väkivalta ole koskaan uhrin syytä tai tästä johtuvaa.

7 Johtopäätökset

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2020 viranomaisten tietoon tuli 10 800 pari- ja lähisuhdeväkivallan uhria mikä on 1,2 % edellisvuotta vähemmän. Yleisimpiä väkivallan muotoja, joita turvakotiin hakeutuneet naiset olivat turvakodin työntekijöiden mukaan kohdanneet, olivat henkinen, fyysinen ja taloudellinen väkivalta. Tulokset ovat pitkälti samankaltaisia kuin aikaisemmissa tutkimuksissa, joissa henkistä ja fyysistä väkivaltaa on todettu esiintyneen eniten, mutta taloudellisen väkivallan lisääntyminen poikkeaa aikaisemmista tutkimuksista osittain. Toisissa tutkimuksissa on mainittu taloudellisen väkivallan määrän kasvaneen 2020-luvulla toiset tutkimukset eivät taas noteeraa kuin henkisen ja fyysisen väkivallan.

Taloudellisen väkivallan esiintyvyys on voinut nousta enemmän esiin 2020-luvulla koronapandemian vuoksi tai siksi, että taloudelliseen väkivaltaan on ryhdytty kiinnittämään enemmän huomiota 2020-luvulla. Koronan seuraukset taloudellisessa väkivallassa voivat ilmentyä esimerkiksi, mikäli toinen tai molemmat ovat lomautettuja tai joutuneet työttömiksi ja toinen osapuoli alkaa rajoittaa toisen ihmisen taloutta kuten rahan käyttöä. Lisäksi taloudellinen väkivalta, kuten muutkin väkivallan muodot, ovat alkaneet nousta enemmän esiin ja tietoisuuteen, minkä vuoksi myös määrät väkivallan uhreissa saattaa näyttäytyä nousussa.

Kyselytutkimuksessa tulee ottaa huomioon se, että sen avulla kerätty tieto on usein pinnallista ja erityisesti lähisuhdeväkivaltaa tutkittaessa yleistäminen on vaikeaa, sillä jokaisen asiakkaan tapaus on ainutlaatuinen. Voi myös olla, että kyselyyn vastanneet työntekijät ovat vastanneet kyselyyn kiireessä, jolloin erityisesti avoimet kysymykset ovat voineet saada hyvin tiiviin vastauksen. Aina on olemassa myös tulkinnanvaraa siinä, miten

vastaaja ymmärtää esitetyt kysymykset, sillä kyselytutkimukseen vastattaessa kysymystä ei voi tarkentaa kuten esimerkiksi haastattelun aikana.

Tuloksiin vaikuttaa myös työntekijöiden muisti, jonka varassa tutkimuksen tulokset ovat. Jokainen työntekijä vastaa omasta muististaan ja kokemuksistaan käsin, joten tarkkoja tilastoja lähisuhdeväkivallan turvakotiin hakeutuneita naisia kohtaan on hankalaa yleistää.

Opinnäytetyön tutkimuksen tekoon auttoi paljon Hämeenlinnan turvakodilta saatu ohjaus sekä pohdinta väkivaltatyön ammattilaisten kanssa siitä, kuinka tutkimuskysymykset tulisi muotoilla kattaviksi sekä kuvaamaan oleellisesti vain turvakodin työntekijöiden näkemyksiä asiaan. Tutkimukseen saatiin kattavia vastauksia kyselyyn ja näin saatiin selkeä kuva siitä, mitä väkivalta on turvakotiin hakeutuneiden naisten elämässä ollut.

Itse tutkimuksen tekeminen opetti paljon sekä loi itsevarmuutta siihen, että pystyn tulevaisuudessa luomaan tarvittaessa tutkimuksia esimerkiksi työn kehittämiseksi. Opinnäytetyö avasi myös nykypäivän lähisuhdeväkivaltaa ja loi pohdintaa siitä, millä tavoin tulisi pyrkiä ennaltaehkäisemään lähisuhdeväkivaltaa tulevaisuudessa.

Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää lisäämään tietoa lähisuhdeväkivallasta sekä sen eri muodoista ja erityisesti turvakotien näkökulmasta on huomioitu sitä, millaiset väkivallan muodot ovat yleisimpiä ja näin ollen luoda samaistumisen tunnetta tai lisätä tietoa siitä, mikä ylipäättään on turvakoti. Tärkeää on myös jakaa tietoa siitä, millainen palvelu turvakoti on ja madaltaa näin kynnystä saapua ja olla yhteydessä turvakotiin. Parempi on soittaa ja kysyä kuin jäädä pohtimaan asiaa yksin.

8 Mahdolliset jatkotutkimukset

Lähisuhdeväkivallasta on tehty useita tutkimuksia sekä vuosittaisia tilastointeja, mutta opinnäytetyön aikana heräsi kysymys siitä, kuinka paljon korona-ajan vaikutukset todella näkyvät lähisuhdeväkivallassa. Onko lähisuhteiden ulkopuolisten kontaktien välttely lisännyt tai jopa synnyttänyt enemmän lähisuhdeväkivaltaa? Tähän olisi voinut vaikuttaa monet koronapandemian mukanaan tuomat asiat kuten taloudelliset haasteet, lisääntynyt stressi,

ulkopuolisten erityisesti ammattilaisten voi olla haastavampaa tunnistaa lähisuhdeväkivallan uhreja sillä kiireettömissä tapauksissa on pyritty vähentämään kontakteja myös terveydenhuoltoon ja sosiaaliviranomaisiin. Kotoa poistumista on voitu tällöin hallita tekijän puolelta helpommin, mikäli molemmat niin uhri, että tekijä ovat etätöissä, lomautettuna tai muutoin enemmän kotona. Lisäksi lisääntynyt stressi maailman muuttuvasta tilasta sekä taloudesta voi lisätä impulssiherkkyyttä, joka voi johtaa erilaisiin väkivallan tekoihin tai niiden lisääntymiseen.

Aikaisemmissa tutkimuksissa on mainittu, että koronatilanteen vaikutukset ovat näkyneet sosiaalisen ja henkisen väkivallan kasvussa. Toisaalta tutkimustuloksista on vähän näyttöä ja tulokset ovat hyvin monijakoisia. Toisaalta todetaan, ettei ensimmäisen koronavuoden ajalta ole huomattavissa selkeää muutosta aikaisempiin vuosiin verrattuna ja toisaalta taas on todettu lähisuhdeväkivaltailmoitusten lisääntyneen sekä suurin osa lähisuhdeväkivaltaa kokeneista naisista on ilmoittanut henkisen väkivallan ja sosiaalisten kanssakäymisten rajoittamisen kumppanin osalta lisääntyneen. Selkeää eikä tarkkaa vastausta korona-ajan vaikutuksiin lähisuhdeväkivallan lisääntymiseen ei siis ole. (Haapakangas ym., 2022.) Tarkka tieto korona-ajan vaikutuksista lähisuhdeväkivallan määrään ja ilmenemiseen vaatisi jatkotutkimuksia.

Toinen kiinnostava jatkotutkimuksia vaativa huomio on se, mitkä väkivallan muodot ovat lisääntyneet koronapandemian aikana. Esimerkiksi sosiaalisen ja taloudellisen väkivallan uhka on lisääntynyt koronan aikana.

Lisäksi kontrastina omaan tutkimukseeni tulisi tutkia ja levittää tietoa siitä, mitä on miehiin ja muun sukupuolisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta, kuinka se esiintyy ja mitkä vaikuttavat siihen, ettei turvakodeissa ole kuin muutama prosentti asiakkaita miehiä ja muun sukupuolisista ei ole toistaiseksi tilastotietoa saatavilla. Mitkä tekijät tai yhteiskunnan asettamat normit voivat hankaloittaa miesten pääsyä tai menemistä turvakoteihin, avun piiriin tai edes ilmoittamaan kokemastaan väkivallasta? Tärkeää olisi nostaa myös miesten ja muun sukupuolisten kokemuksia lähisuhdeväkivallasta, sillä vaikka suurin ilmoitettu prosenttiosuus lähisuhdeväkivallan aikuisista uhreista on naisia, ei silti tule unohtaa, että myös miehet ja muun sukupuoliset kokevat lähisuhdeväkivaltaa.

Lähteet

Bildjuschkin, K. Ewalds, H., Hietämäki, J., Kettunen, H., Koivula, T., Mäkelä, J., Nipuli, S., October, M., Peltonen, J. & Siukola, R. (2020). *Väkivaltakäsitteiden sanasto*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf

European Institute for Gender Equality. (n.d.) *What is gender-based violence?*. <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-violence>

Haapakangas, K., Näsi, M. & Pietiläinen, M. (2022). *Lisääntyikö lähisuhdeväkivalta korona-aikana?* <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/lisaantyiko-lahisuhdevakivalta-korona-aikana/?listing=simple>

Huttunen, K. (2020). *Miten tehdä nettikysely?* Zoner. <https://www.zoner.fi/digitaalinen-markkinointi/nettikysely/>

Naistenlinja. (n.d.-a). *Vainoaminen*. <https://naistenlinja.fi/vainoaminen/>

Naistenlinja. (n.d.-b). *Mitä on digitaalinen väkivalta?*. <https://naistenlinja.fi/digitaalinen-vakivalta/>

Nettiturvakoti. (n.d.-a). *Väkivallan monet muodot*. Ensi- ja turvakotienliitto. <https://nettiturvakoti.fi/tunnista-vakivalta/vakivallan-monet-kasvot/#vakivallan-kierre>

Nettiturvakoti. (n.d.-b). *Turvasuunnitelman avulla voi varautua etukäteen uhkaavien tilanteiden varalle*. Ensi- ja turvakotienliitto. <https://nettiturvakoti.fi/nain-haet-apu/turvasuunnitelmat/#turvasuunnitelma-kokija>

Nollalinja. (2019). *Henkinen väkivalta*. <https://nollalinja.fi/mika-on-vakivaltaa/henkinen-vakivalta/>

Notko, M., Holma, J., Husso, M., Virkki, T., Laitila, A., Merikanto, J. & Mäntysaari, M. (2011). Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen erikoissairaanhoidossa. *Läketieteellinen aikakauskirja Duodecim* 127(15), 1599–1606. <https://www.duodecimlehti.fi/duo99682>

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritakoski, J. (2015). *Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan*. Sanoma Pro.

Koppa. (2021). *Laadullinen tutkimus*. Jyväskylän yliopisto.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Perttu, S., Mononen-Mikkilä, P., Rauhala, R. & Särkkälä, P. (2015). *Päänavaus selviytymiseen*.

<http://www.naistenkulttuuriyhdistys.fi/wp-content/uploads/2015/06/Päänavaus-selviytymiseen-nettiopas.pdf>

Poliisi. (n.d.). *Kunniaväkivalta*. Haettu 29.08.2022 osoitteesta

<https://poliisi.fi/kunniavakivalta>

Rikosuhripäivystys. (2020). *Lohjan perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyön malli*.

<https://www.riku.fi/content/uploads/2020/11/RIKU-L-U-18.11.20-Jaana-T-K-Lohjan-malli.pdf>

Taipale, J. (2021). *Häpeän huomioiminen turvakotityössä*. [Opinnäytetyö, Jyväskylän ammattikorkeakoulu].

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/503235/Opinnäytetyö_Taipale_Jaana_%20SOS15S1.pdf?sequence=2

THL. (2019). *Turvakotipalvelujen kansalliset laatusuositukset*. Terveyden ja hyvinvoinnin

laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138009/URN_ISBN_978-952-343-335-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y

THL. (2021a). *Turvakodit*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/turvakotipalvelut/turvakodit>

THL. (2021b) *Turvakotien asiakasmäärät laskivat*. Tilastoraportti.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/142646/Tilastoraportti%202020%2028.5.2021_FINAL.pdf?sequence=1&isAllowed=y

THL. (2022a). *Lähisuhdeväkivalta*. Terveyden ja

hyvinvoinninlaitos. <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/vakivallan-muodot/lahisuhdevakivalta>

THL. (2022b). *Turvakodin asiakkaiden kokemuksia lähisuhdeväkivallasta ja palvelujen käytöstä koronapandemian aikana*.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143670/URN_ISBN_978-952-343-807-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

THL. (2022c). *MARAK – moniammatillinen riskinarviointi*. <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/tyontueksi/marak-moniammatillinen-riskinarviointi>

Tilastokeskus. (2021). *Tietoon tulleet alaikäisiin kohdistuneet perheväkivaltatapaukset vähenivät 14 prosenttia*. https://tilastokeskus.fi/til/rpk/2020/15/rpk_2020_15_2021-06-01_tie_001_fi.html

Kallinen, T. & Kinnunen, T. (2021). *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Haettu 13.9.2022 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>

VIOLA – väkivallasta vapaaksi ry & Vaasan ensi- ja turvakoti ry. (n.d.). *Taloudellisen väkivallan monet kasvot*. Haettu 23.8.2022 osoitteesta <https://taloudellinenvakivalta.fi>

Liite 1: Kyselylomake

Naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta 2020-luvulla

Opiskelen sosionomiksi Hämeen ammattikorkeakoulussa ja teen opinnäytetyötä turvakotiin hakeutuviin naisiin kohdistuvasta lähisuhdeväkivallasta 2020-luvulla turvakodin työntekijöiden kuvaamana. Kyselyn tarkoituksena on siis selvittää turvakodin työntekijöiden näkemyksiä siitä, millaista on asiakkaina toimiviin naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta 2020-luvulla.

Kysely koostuu 9 valintakysymyksestä ja 3 avoimesta kysymyksestä. Aikaa kyselyyn vastaamiseen kuluu 5-10 minuuttia. Kyselyssä ei kerätä henkilötietoja eli kaikki vastaukset kirjataan anonymieinä. Vastaukset viimeistään 22.6.2022 mennessä.

Kyselyn laatija:

Nina Hänninen

Jos haluat esittää kysymyksiä kyselyyn liittyen, voit ottaa yhteyttä sähköpostitse:

nina19102@student.hamk.fi

1. Mikä on kokemuksesi siitä, millaisia väkivallan muotoja turvakotiin hakeutuneet naisiasiakkaat ovat kokeneet yleisimmin?

Aseta kokemuksesi mukaan yleisyysjärjestykseen seuraavat (1. - yleisin, 9 - harvinaisin)

1. Fyysinen väkivalta
2. Henkinen väkivalta
3. Seksuaalinen väkivalta
4. Taloudellinen väkivalta
5. Kemiallinen väkivalta
6. Vaino
7. Kulttuurinen väkivalta
8. Uskonnollinen väkivalta
9. Sosiaalinen väkivalta

2. Kuka on kokemuksesi mukaan useimmiten lähisuhdeväkivallan tekijä?

Aseta kokemuksesi mukaan yleisyysjärjestykseen seuraavat (1. - yleisin, 3 - harvinaisin)

1. Avo- tai aviopuoliso
2. Seurustelukumppani
3. Lähisukulainen

3. Miten toistuvana koet asiakkaiden kokeman väkivallan? Onko se...

Aseta kokemuksesi mukaan yleisyysjärjestykseen seuraavat (1. -yleisin, viimeinen - 4. -harvinaisin)

1. Jatkuvaa ja päivittäistä
2. Jatkuvaa ja satunnaisesti voimakkaampaa
3. Satunnaista mutta usein lähes viikoittaista
4. Satunnaista kuukausittain tai harvemmin

4. Ovatko väkivallan tekijä ja uhri useammin parisuhteessa vai eronneita asiakkaan hakeutuessa turvakotiin?*

Valitse yksi vastaus

- Eronneita
- Parisuhteessa
- Muu

5. Kuinka kauan väkivaltaa on yleensä mielestäsi kestänyt ennen kuin asiakas on lähtenyt turvakotiin?*

Valitse yksi vastaus

- Alle vuode
- 1-2 vuotta
- 3-4 vuotta
- yli 5 vuotta

6. Miten lähisuhdeväkivalta mielestäsi muuttuu ajan myötä?*

Valitse yksi vastaus

- Pahenee
- Pysyy samanlaisena
- Vähenee

7. Useammin turvakotiin hakeutuneilla naisilla on*

Valitse yksi vastaus

- Fyysisiä vammoja
- Henkisiä oireita

Molempia

Muu...

8. Kokemuksesi mukaan yleisimpiä fyysisiä vammoja tai oireita

turvakotiin hakeutuneilla naisilla ovat:

Aseta kokemuksesi mukaan yleisyysjärjestykseen seuraavat (1. - yleisin, 5- harvinaisin)

1. Mustelmat tai ruhjeet
2. Murtumat
3. Haavat
4. Palovammat
5. Kuhmut tai turvotuskipu

9. Kokemuksesi mukaan yleisimpiä henkisiä oireita turvakotiin

hakeutuneilla naisilla ovat:

Aseta kokemuksesi mukaan yleisyysjärjestykseen seuraavatn (1. - yleisin, 4 - harvinaisin)

1. Ahdistuneisuus
2. Posttraumaattinen stressihäiriö
3. Masennus
4. Pelkotilat

10. Mikä on ollut asiakkaiden yleisin käännteentekevä hetki lähteä

turvakotiin?*

- Kirjoita yksi tai useampi sana...

11. Tunnistavatko lähisuhdeväkivaltaa kohdanneet asiakkaat itse

kohtaamansa väkivallan muodot?*

- Kirjoita yksi tai useampi sana...

12. Kuinka mielestäsi voitaisiin ennaltaehkäistä lähisuhdeväkivaltaa?*

Anna vastaus yleisesti naisia koskevaan lähisuhdeväkivaltaan.

- Kirjoita yksi tai useampi sana...